

Uzaktan Eğitim

Uzaktan Eđitim Nedir? Bilgi, g¼n¼m¼ ekonomisinde toplumlaryn rekabet g¼Ålerini ve geliþmiþlik d¼zeylerini belirleyen en ¼nemli unsur haline gelmiþtir. Bilgi ekonomisine geÅiþte eđitimden sađlýða kadar her alanda biliþim teknolojileri kullanýlarak insan kaynaklaryn geliþtirilmesi ve yaþam boyu eđitim ¼ncelikli ¼nem taþymaktadýr (2. Biliþim Bursu, 2004). C deđiben teknolojik yapýlanmalar k¼resel eđitimde yaygýn ve ortak ÅÅ¼z¼mlerin geliþtirilmesine olanak verirken, ayný zamanda bireylerden beklentilerin hýzla artmasýna, eđitim kalitesinin uluslararası standartlar iÅinde deđerlendirilmesine yol aÅsmaktadýr (Erbarut, 2003). Y¼z y¼ze eđitimin (¼rg¼n eđitim) temel ¼desi olan ¼đrenci-eđitimci iletiþiminin, uzaktan eđitimde kýsmen yerini alabilmesi iÅin, yeni yaklaþýmlardan yararlanýlmalydýr. Uzaktan eđitim teknolojisi, uzaktan eđitimi, y¼z y¼ze eđitime bir alternatif olarak sunmak iÅin, b¼y¼k bir hýzla geliþmektedir. Eđitim programý sayesinde ¼đrenciler eđitim programýnýn tamamýný veya bir kýsmýný eđitim veren kurum merkezinden uzaktaki bir cođrafi konumda tamamlayabilmektedirler (Volery ve Lord, 2000; USDLA, 2006). Uzaktan eđitim, gerek geleneksel y¼ntemlerle ÅÅ¼z¼lemeyen eđitim sorunlaryn ÅÅ¼z¼m arayýplarýndan biri olarak kabul edilmesi, gerekse sađladýđ olanak ve esneklikler nedeniyle yaygýnlaþmaya devam ederken ortaya Åýkacak problemlerin ÅÅ¼z¼m¼n¼ de beraberinde getirecek biÅimde geliþmektedir (2. Biliþim Bursu, 2004). Uzaktan eđitim, uzaktan ¼đrenme ve uzaktan ¼đretim terimleri sýk sýk birbirleri yerine kullanýlmaktadýr. Bu terimlerin aÅýklamalary birbirine benzer yapýlmaktadýr. Kazmer ve Caroline (2004) â€™e g¼re uzaktan eđitim; kipilere Åşalıþmak iÅin rastlanýr fýrsatlar verir fakat uzaktan eđitim kipilerin kopullary ya da mesleki zorunluluklar ile ilgilenmez. Bu y¼zden uzaktan eđitim ¼nceleri â€œmektupla ¼đretimâ€• kelimesi ile ep anlamlý olarak kullanýlýrken daha sonralary eđitim televizyon ile birlikte kullanýlmýþtır. Ama esas b¼y¼mesi videoyu, telekonferans sistemini, e-mail ve interneti de iÅşeren iletiþim teknolojileri aracýlýđý ile olmuþtur. Uzaktan eđitim, yetipkinler ve ¼niversitelere uzak mesafelerde yerleþik ¼đrenciler iÅin uygun bir eđitim sistemidir. Bununla birlikte, ¼ uzaktan eđitim, T¼rkiye gibi geliþmekte olan ve ¼niversite sayýsý yeterli olmayan ¼lkelerde, daha Åşok ¼đrenciye ¼niversite eđitimi sađlamada etkin olarak kullanýlabilir (Yazýcý ve Altap, 1999). Arapýrmacylaryn yaptýđ tanýmlardan yola Åşýkýđýmýzda uzaktan eđitimi; ¼đretici ve ¼đrenenin fiziksel olarak farklı mekanlarda olduđu, ¼đrenimlerin hýz ve kapasitelerine g¼re ayarlayarak, eđitim teknolojilerinden yararlanarak, verimli ve kaliteli bir þekilde ¼đrenme - ¼đretme etkinliklerini sađlamaya yarabilecekleri bir eđitim sistemi olarak tanýmlayabiliriz (Keegan, 1996; Apkar, 1996; Volery ve Lord, 2000; Alkan, 1996). Baþlýca uzaktan eđitim teknolojileri olarak mektup yoluyla ¼đretimden, basýly materyal, radyo, televizyon, audio ve video kasetler, Åşoklu ortam, bilgisayar destekli eđitim, elektronik posta, internet, veritabanlary, uydu teknolojileri ve videokonferanstan sanal gerÅşeklik olarak geniþ bir yelpazede karþýmýza Åşýkmaktadýr. Å Sýnyflandyracak olursak Etkileþimli Etkileþimsiz olarak ikiye ¼ ayýrabiliriz. Å Å Internet ve iletiþim teknolojilerindeki geliþmeler uzaktan eđitimde maliyetin d¼p¼r¼mesinin yaný syra, etkileþim, zengin g¼r¼sel materyal kullanýmý ve epzamanly-farkly zamanly uygulama olanaklar sađlamýþtır. Eđitimde etkileþim ve iletiþim Åşok ¼nceliklidir. Uzaktan eđitim teknolojileri ilk kullanýlmaya baþlandýđýnda genellikle etkileþimli deđilken geliþen teknoloji ile ¼đrenen-¼đretici, ¼đrenen-¼đrenen ve ¼đrenen-¼đretici materyal etkileþimini artýr. Å Etkileþimli uzaktan ¼đrenme sistemleri etkileþimin Senkron (Ep zamanly) Å Å ve Asenkron (Ep Zamansýz) biÅimde olmasýn iki kategoride ele alýnabilir. Uzaktan eđitimde Canly yayýn (Multi cast / Unicast-Broadcasting), ve Talep ¼zerine yayýn (on Demand) t¼r¼lerine g¼re etkileþim birebir-Åşift y¼n¼, birden-Åşođa tek y¼n¼ olabildiđi gibi g¼n¼m¼ ekonomisindeki teknolojileri ile birden-Åşođa Åşift y¼n¼ etkileþim ve iletiþim m¼mk¼n olmaktadır. Her Åşýkan yeni teknoloji ile yeni bir uzaktan eđitim modeli ortaya Åşýkmýþtır Kullanýlacak teknolojiler metin, ses, g¼r¼nt¼ ve elektronik ortam gibi deđipik ortamlarda farklı uzaktan eđitim amaÅşly kullaným potansiyeline sahiptir. Tablo 1 â€™de Uzaktan Eđitim Uygulamalary Teknolojilere sýnyflandyrylmýþtır. Å Tablo1 :Å Farkly ortam ve eđitim potansiyeli arasýndaki karþýlykly ilipki[1] Å Sýnyflar Teknolojiler Uzaktan Uygulamalary Metin (Text) Å Basýly material (print) Å Bilgisayarlar â€œ Ders ¼niteleriâ€œ Destekleyici materialâ€œ corresponde tutoring â€œ Databases â€œ elektronik yayýncýlyk (electronic publishing) Ses (Audio) Å Kasetler, Å Radyo Telefon Programlar Telephone tutoring, Audioconferencing G¼r¼nt¼ (Video) Yayýmlama (Broadcasting) Video kasetleri / diskleri Kablo / fiber optik uydu mikro dalga videoconferencing Programlar dersler videoconferencing Elektronik ortam (Computing) Bilgisayarlar telefon fiber optik / uydu ISDN CD-ROM, CD-I (Interactive CD), CD-V (video CD) Å Bilgisayar Destekli Å-đretimâ€œ elektronik postaâ€œ computer conferences, â€œ audio-graphics, â€œ databases â€œ multimedia Genel ola zaman basýly materyaller, ipitsel araÅşlar, televizyon ve teknolojileri ve biliþim teknolojileri, uzaktan eđitimde iletiþim ortamlary olarak karþýmýza Åşýkmaktadýr. Å Uzaktan eđitim programýný tasarlarlarken hangi teknolojiyi kullanacađýmýza karar vermeliyiz. Teknolojinin programa uyumu ve Å birbirleri ile arasýndaki fark iyi deđerlendirilmelidir. Teknolojinin avantaj ve sakýncalaryna Tablo 2 â€™de deđinilmþtir. Å Å Å Tablo 2 : Uzaktan Eđitim Teknolojilerinin Karþýlaþýmlary [2] Teknoloji Avantajlar Sakýncalar Materyal Taþýnabilir, ucuz, eriþimi kolay, iyi organize edilmþ. Materyalin g¼nderimi ve tesliminde gecikmeler olabilir. Derslere ilgi d¼p¼r¼kt¼r. Video kaset (CD-ROM ve DVD ortamýna da aktarýlabilir) Taþýnabilir, hareketli g¼r¼nt¼ ve ses iÅşerir. Å-đrenenlerin iÅşeriđi VCR cihazlary yoluyla kolayca g¼zden geÅşirmeleri olanaklydýr. Tek d¼ze ders anlatýmý t¼r¼nde s eđilimi vardýr. Y¼şerik ilginÅş olmadýđý ya da video ile desteklenmediđi takdirde sýkýcý olabilir. Videokonferans Å Å Å G¼r¼nt¼ aktarýmý yoluyla ¼đretim elemaný ve ¼đrenenler arasýnda epzamanly ve iki y¼n¼ bađlantý kurulur. Geliþmiþ teknolojiye s sistemlerle yeterli ses ve g¼r¼nt¼ kalitesi sađlanýr. Pahalýdýr. Å-zel ortam hazýrlanmasýn gerektirir. Etkileþim sađlanýr an desteklenmelidir. D¼p¼k teknolojili sistemlerde g¼r¼nt¼ kalitesi zayýf olabilir. Akýpkan Video (Streaming Video) veya Sunumlar G¼r¼nt¼ veya grafik ve ses aktarýmý sađlar. Ylgile izlenebilir. Materyalin tekrar izlenmesi olanaklidir. Bant Åşođaltma gerektirmeksizin g¼ncelleþtirilebilir. Åceretimi video kadar zaman almaz. Tek d¼ze ders anlatýmý t¼r¼nde sunu eđilimi vardýr, iÅşerik ilginÅş olmadýđý ya da video ile desteklenmediđi takdirde sýkýcý olabilir. Å-đretim elemanýn sunum pla gerektirir. Å-đrencilerin yeterli kapasitede bilgisayar ve internet bađlantýsý olmalıydýr. Web Bilgisayara ÅşevrimiÅşi olarak her an her yerden eriþilebilir. Åþepitli ders y¼netim yazýlymlary ile (sohbet, ilan panosu vb.) iletiþime tepvik eder. Bilgisayara eriþim ve temel bazý teknik bilgiler gerektirir. ÅþevrimiÅşi tartýþma araÅşlarý, Ylan Panolarý, Sohbet oturumlary Å-đretim elemaný ve deđer ¼đrencilerle ÅşevrimiÅşi bađlantý sađlanýr. Senkron (sohbet) ya da asenkron (duyuru panosu) olabilir. Tartýþmalar dahil edileb G¼r¼nt¼meler sýnyrydyr. Hýzly ve dođru klavye kullanýmý gerektirir. Elektronik Posta Å Kullanýmý kolay ve ucuzdur. Bilgisayar ve temel bilgisayar teknolojisi bilgisi gerektirir. Å Å Å

Uzaktan eğitim, uzaktan Öğretim, e-Öğrenme, uzaktan Öğrenme, aŞşık Öğrenme, dađýtık Öğrenme, eþzamanlı Öğrenme, uzaktan Öğrenme, esnek Öğrenme gibi kavramlar Öğrenci ve Öğretmenin fiziksel olarak ayrı yerlerde oldukları bir eğitim sÁ¼recini tanımlamak iŞşin kullanılan kavramlardan bir kaŞşıdır.Á Á Uzaktan eğitim kavramı, bu kavramlar arasında yÍllardır en yaygın kullanılanıdır. Uzaktan eğitim, fiziksel olarak ayrı ortamlarda yer alan Öğretme ve Öğrenme sÁ¼reÁşlerini Áşok gÁ¼zel bir biçimde tanımlamaktadır. Ancak son yıllarda âœœuzaktan Öğrenmeâœœ kavramı Áşzellikle Amerika Birleşik Devletlerinde yaygın bir biçimde kullanılmaya başlandı (Picciano, 2001). Her ne kadar uzaktan Öğrenme ve uzaktan eğitim kavramları birbirlerinin yerine kullanılıyorsa da, uzaktan Öğrenme kavramı Öğreneni daha Áşok vurgulamaktadır. GerÁşekten de son yıllarda Öğrenci-merkezli Öğrenme kavramı, Öğrenme etkinliği uzaktan olsun olmasın, her tÁ¼rlÁ¼ eğitim ortamı iŞşin yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Á-öğrenci merkezli Öğrenme kavramı Öğrencinin kendi Öğrenme etkinliği ile ilgili olarak sorumluluk aldığı ortamların kullanılmaktadır. Uzaktan gerÁşekleştirilen Öğrenmelerde Öğrenciye bÁ¼yÁ¼k sorumluluklar dÁ¼şmektedir. Bu yÁ¼zden de uzaktan Öğrenme kavramı bu tÁ¼r ortamlar iŞşin daha uygun bir terim gibi görÁ¼lmektedir.Á Á Á Şık Kullanılan Kavramlar:Uzaktan eğitim:Farklı mekanlardaki Öğrenci, Öğretmen ve eğitim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği resmi veya kurumsal bir eğitim faaliyetidir.Uzaktan Öğrenme:Á-öretici ve Öğrenenin fiziksel olarak ayrı ortamlarda bulunduğu durumlarda gerÁşekleştirilen Öğrenme etkinlikleridir.Sanal sýnýf:Belli bir Áşeride bir ađ Á¼zerinden Öğrenmek amacıyla oluşan grup.e-Á-öğrenme (e-Learning):Ýnternet, bir ađ veya sadece bilgisayar yolu ile gerÁşekleştirilen Öğrenmelerdir.m-Á-öğrenme (m-Learning):Mobil iletişim araçları yolu ile gerÁşekleştirilen Öğrenmelerdir.Web tabanlı uzaktan eğitim:Web teknolojileri kullanılarak gerÁşekleştirilen uzaktan eğitim etkinlikleridir.Yapım boyu Öğrenme:Bireyin, yapım boyu sÁ¼rekli bir Öğrenme etkinliği iŞşerisinde olması durumudur.Ep zamanlı (senkron) Öğrenme:Farklı mekanlardaki bireylerin, aynı anda Áşift yÁ¼nlÁ¼ iletişim teknolojileri yardımıyla sanal ortamda bir araya gelip gerÁşekleştirdikleri Öğrenme.ÁşevrimiÁşş Öğrenme: Bir ađ Á¼zerinden sunulan iŞşerikle gerÁşekleştirilen Öğrenmelerdir.Á Ep zamanlı (Senkron) uzaktan eğitim:Á-öğrenme aynı anda ancak farklı ortamlarda sunulan eğitimFarklı zamanlı (asenkron) uzaktan eğitim:Á-öğrenenlere hem farklı zamanlarda hem de farklı ortamlarda sunulan eğitimdir.Karma / Harmanlanmış (Blended) eğitim: Her tÁ¼rlÁ¼ teknolojinin kullanılabildiği, geleneksel ve uzaktan eğitimin farklı modellerinin bir araya getirilerek dÁ¼şlendirildiği eğitimdir.Geleneksel eğitim: Aynı mekan ve zamanda yapılan formal eğitimdir.Eğitim: En geniş anlamıyla eğitim, toplumdaki âœœkÁ¼ltÁ¼rlenmeâœœ sÁ¼recinin bir parçasıdır. Formal eğitim, amaÁşlıdır; Áşnceden hazırlanmış bir program ÁşerÁşevesinde planlı olarak yapılır; Öğretim yoluyla gerÁşekleştirilen Formal olmayan (informal) eğitim, yapım iŞşinde kendiliğinden oluşan bir sÁ¼reÁştir. Planlı ve amaÁşlı değil, gelişigüçdür.Á-öğrenme YÁ¼netim Sistemi (LMS:Learning Management System): Farklı zamanlı veya harmanlanmış eğitimde Öğrencilerin ders seÁşimi ve derse katılmasına, iŞşeriklerin sunulmasına, ÁşilÁşme ve değerlendirme yapılmasına, kullanıcı bilgilerinin izlenip raporlanmasına olanak sağlayan bir YÁ¼netim yazılımıdır.YÁşerik: Uzaktan eğitimde belli standartlarda hazırlanarak Öğrenciye sunulan, belirlenmiş eğitim sÁ¼resi iŞşinde Öğrenilmesi hedeflenen edisel konu materyalidir. Eğitim: Geleneksel eğitimde eğitimi veren ve değerlendiren kişidir. Uzaktan eğitimde ise eğitimin verilmesinden, Öğrencilerle iletişimin kurulmasından etkileşimli ortamlarda yÁ¼rlÁ¼tÁ¼lecek etkinliklerden, sýnavların verilip değerlendirilmesinden ve bunların YÁ¼ntemlerinin belirlenmesinden sorumlu olan kişidir. TÁ¼rkiyeâœœde Uzaktan Á-öğretim alanındaki uygulamaları Á-öğretim Alanında 3 aşamaya sýnýflandırabiliriz:1) Tartışma ve Alanda Á-neriler Oluşturma (1927 -1961)2) OrtaÖğretim Alanındaki Uygulamalar (1961- 1974)YÁ¼ksek Á-öğretim Uygulamaları (1974 - ...)Á 1) Tartışma ve Alanda Á-neriler Oluşturma (1924 -1961)Á 1924 âœœ“ Yabancı uzman raporları Áşzellikle de J.Dewey'in Öğretmen yetiştirme konusunda uzaktan eğitimi teklif etmesi, uzaktan eğitim kavramıyla tartışılmaya başlandı. 1927 âœœ“ İkinci teklif ise, okuma-yazma Öğretimi iŞşin "Muhabere Yoluyla Tedrisat" uygulamasıdır. Yurdumuzda inceleme yapan komisyonun hazırladığı raporun, eğitimle ilgili bÁ¼llÁ¼mÁ¼nde, okul aŞşılması ekonomik gÁ¼rlÁ¼lmeyen yerlerde oturanların, teknik bilgi ve genel kÁ¼ltÁ¼rlerini geliştirmek iŞşin mektupla Öğretim kurslarının aŞşılması Önerilmiştir.1950 âœœ“ Ankara Üniversitesi Hukuk FakÁ¼ltesinde, Banka ve Ticaret Hukuku Raportörüne EnstitiÁ¼sÁ¼nde, Yabancı Bankasının desteği ile bir bankacılık kursu aŞşılması ve bu kursunda uzaktan eğitimle yapılması dÁ¼şünlÁ¼lmÁ¼p ancak gerÁşirilememiştir.1960 âœœ“ 61 MÁ¼M (Mektupla Á-öğretim Merkezi) kurularak, âœœMesleki ve Teknikâœœ alanlarla sýnýrlı olmak üzere bÁ¼nyesinde deneme faaliyetine başlandı. 1962 yılında Merkez YÁ¼netmeliği oluşturularak, tanımı,Áşnemi,amaç ve ilerlemeye isteyenler iŞşin tercih edilebilir bir yol olduğu ilk kez resmen belgelendirilmiştir.Á 2) OrtaÖğretim Alanındaki Uygulamalar (1961- 1974)TÁ¼rkiyeâœœde Uzaktan Eğitim Anlayışının Kavramsallık Boyutundan Áşşıkarak âœœ“ Uygulama Boyutuna geçmesiyle uygulamaların başlangıçlı oluşturan dÁ¼şnem olması nedeniyle en Áşnemli gelişim sÁ¼reci olarak gÁ¼ze Áşarpmaktaysa da uygulamalar ilk ve orta Öğretim dÁ¼zeyinde sýnýrlı kalmıştır. 1961 yılında MEBÁ tarafından Mektupla Á-öğretim Merkezi kurulmuş Öğretime başlandı, bu Áşalışmalar 1966 yılında Genel MÁ¼dÁ¼rlÁ¼kÁ¼ dÁ¼zeyindeÁ ÁşrgÁ¼tlenerek sistemÁ¼ ÁşrgÁ¼n eğitim alanında yaygınlaştırmıştır.Á 3) YÁ¼ksek Á-öğretim Uygulamaları (1974 - ...)1974 yılında Mektupla YÁ¼ksek Á-öğretim kurulmuştur. Bu gelişim yerini daha sonra Yaygın YÁ¼ksek Á-öğretim Kurumuâœœna bırakmıştır. Ancak, bu gelişim de başlangıçta Á¼ 1974 yılında Deneme YÁ¼ksek Á-öğretim Okulu, 8 Mayıs 1974âœœde TÁ¼rkiyeâœœde kÁ¼llÁ¼ bir uzaktan eğitim kurumunun amacı ile kurulmuştur.1975 âœœ“ Mektupla YÁ¼ksek Á-öğretim Merkezi ve Deneme YÁ¼ksek Öğretim okulu projeleri yetersiz kaynak gereÁşesiyle sona erdirilmiş, aynı yıl Yaygın YÁ¼ksek Á-öğretim Kurumu kurulmuş, sona erdirilen Deneme YÁ¼ksek Á-öğretim Okulu projesi Öğrencileri bu kuruma devredilmiştir.1979 âœœ“ YAYKUR âœœun istenilen yaygınlık ve gelişmeyi sağlamadığı gerekÁşesiyle Áşalışmalarına son verilmiştir.1981 yılında yÁ¼rlÁ¼rlÁ¼de giren 2547 sayılı YÁ¼ksek Á-öğretim Yasası ile Ankara Üniversitesi bÁ¼nyesinde bir AÁşık Á-öğretim FakÁ¼ltesiÁ¼ aŞşılmıştır. Bu fakÁ¼lte,Á¼ uzaktan eğitim konusundaÁ¼ Öğretimi yaygın hizmetleri vermektedir.1980 ve 1990âœœlı yıllarda Milli Eğitim Bakanlığıâœœna bağlı olarak hizmet veren Okul Radyosu Okulu ÁşrgÁ¼n eğitimi desteklerken, isteyen herkese yaygın eğitim olanağı sağlamıştır.MEB Eğitim Teknolojileri Genel MÁ¼dÁ¼rlÁ¼dÁ¼ bÁ¼nyesinde Áşad nÁ¼fusu dıþında kalan bireylere uzaktan eğitim veren kurumlar ise;1992 yılında kurulan orta Öğrenim diploması veren AÁşıkÖğretim Lisesi,1997 kuruluş, 1998âœœde Öğretime başlayan ve 6., 7. ve 8. yıllarının Áşşılması sunarak ilkÖğretim diploması veren AÁşık Yüksek Öğretim Okulu,Elektrik tesisatÁşşılığ sertifikası veren Mesleki ve Teknik AÁşık Okuluâœœdur. Á Á Kaynak:Á¼ [1] Evaluating Digital Distance Learning Programs and Activities: Studies, Practices, and Recommendations, World Bank Institute of the World Bank,Á¼ October 2001.Á¼

---

[2] <http://training.ifas.ufl.edu/deft/develop/tech.htm>

Türkiye Bilim Vakfı 2003 yılında hazırlanan E-Öğrenme Kılavuzu

Salih Gökçe, "Eğitimi İbirlili Ekiplerinde Öğrenenlerin Sorun Çözerek Öğrenmeyle İlgili Tutum ve Görüşleri",
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst., Uzaktan Eğitim A.B.D., 2007 (Yüksek Lisans Tezi)

Â